Prymakova V. V.,

orcid.org/0000-0002-8914-6748

HISTORICAL ASPECT OF THE PROBLEM OF DEVELOPMENT OF MARITIME EDUCATION IN UKRAINE

The article is devoted to the consideration of the historical and pedagogical aspect of the problem of development of maritime education, in particular the influence of factors on its formation and development in Ukraine of the second half of the XVIII century to the present. The author substantiates the urgency of the problem, clarifies the content of key concepts, analyzes the periodizations available today which developed by modern historians of pedagogy. The lower limit of the process of formation of the industry is detected, which is associated primarily with the creation of the first institutions for the training of maritime transport workers in the then education, identified the vectors and dynamics of changes in this process in a wide chronological range.

The study of historical and pedagogical scientific works in this area made it possible to trace the main changes in the development of domestic maritime education, the impact on their dynamics of scientific and technological progress, the social order that prevailed at different stages of system development, specific economic determinants that significantly transformed the industry. An attempt is made to trace the nature of changes in this period.

Given the high demands that have always been put forward to the level of professional training of a maritime worker, the main documents governing the activities of maritime education institutions, affect the nature of training and professional development of maritime transport professionals.

It has been found that the modern requirements for the development of maritime education content have become much more complex. At the same time, the classical principles outlined in the days of the first maritime education institutions remain relevant today. Accordingly, based on a retrospective analysis of processes in this period, the mechanisms of modern continuing professional development of seafarers in the education system are identified, the difficulties and nature of changes in the analyzed system are indicated, the prospects in this area of educational activities are projected.

Based on the analysis of scientific and pedagogical literature, the main achievements of the system, the possibility of extrapolating the constructive experience of the past into the modern theory and practice of maritime education are revealed, which is constantly being updated.

Key words: maritime education; training of specialists; maritime transport workers; maritime education institutions; periodization.

Дата надходження статті: 11.01.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук Чумак Л. В.

УДК 378.134 (78)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.227>

Слюсаренко Н. В.*,

orcid.org/0000-0002-9215-5936

Савчук Б. П.*,

orcid.org/0000-0003-2256-0845

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ – ВІД АРИСТОТЕЛЯ ДО ПАВЛА БЛОНСЬКОГО

Дослідження присвячено концептуальним засадам педагогічної діагностики, автори актуалізують потребу спеціального поглибленого осмислення стрижневих ідейних витоків педагогічної діагностики як важливої передумови її науково-теоретичної концептуалізації та практичної реалізації в організації освітнього процесу.

*© Слюсаренко Н. В.

*© Савчук Б. П.

Стверджується, що в сучасній педагогічній науці складний феномен педагогічної діагностики всебічно вивчається в різних вимірах: ця складна галузь знань фактично ґрунтується на пізнанні, теоретичному обґрунтуванні, практичній перевірці. В авторській рефлексії вони пов'язуються з низкою вчених: Аристотелем, К. Ушинським, П. Блонським.

Реконструйовано ретроспективу формування педагогічної діагностики як теоретико-прикладної галузі педагогіки. Доведено, що вона ґрунтується на трьох основних засадах: пізнанні, яке персоніфікує Аристотель; науково-експериментальному концепті, який у базових параметрах визначив П. Блонський; практичному, який, поєднавши два перших аспекти в зразковому вигляді класичної моделі, зреалізував у другій половині ХХ ст. В. Сухомлинський. Наголошено на започаткуваному І. Пироговим окремому напрямі педагогічної діагностики щодо роботи з підлітками, які мають «відхилення у поведінці».

Увиражено продуктивні ідеї суспільної та педагогічної думки щодо психолого-педагогічної діагностики П. Блонського. Методологію педагогічного діагностування вчений розробляв на основі досвіду клінічної медицини, з якої запозичив і відповідну термінологію. П. Блонський розглядав об'єкти педагогічної діагностики в розвитку. Він розробив комплексну модель діагностики вихованості особистості, що ґрунтувалася на синтетичному аналізі її діяльності. Попри те, що у 20-х рр. ХХ ст. педагогічна діагностика розглядалася лише як складник системи педологічної служби, вчений зумів надати їй виразного гуманістичного спрямування, наполягав на вивченні психіки (душі) дитини, урахуванні в процесі виховання її індивідуальних і типових, а також статевих, вікових та інших особливостей, що було за того часу інноваційним у педагогічній діагностиці.

Ключові слова: педагогічна діагностика, І. Пирогов, П. Блонський, К. Ушинський, Аристотель, експеримент, дослідження.

Постановка проблеми. Якщо підходити до проблеми педагогічної діагностики глобально, то її можна визначити як альфу і омегу всієї педагогічної діяльності та освітнього процесу загалом. По суті, вона визначає і проектує їхні основні параметри та орієнтири, починаючи від мети, змісту, технологій і методики й завершуючи результатами, увиразненими в показниках якості освіти та набутих здобувачами освіти компетентностях. За такого підходу соціально-педагогічна актуальність і практична значущість дослідження визначається стрижневою за сучасних умов реформування системи освіти України та її інтеграції в європейський культурний простір суперечністю, а саме: між вимогою забезпечити контроль якості освіти відповідно до державних вимог і стандартів та чинною практикою відстежування параметрів процесу навчання. Це, своєю чергою, у руслі сучасних парадигм демократизації освіти та забезпечення її гнучкості для адаптації до індивідуальних особливостей, потреб й інтересів здобувачів підносить педагогічну діагностику до ролі одного зі стрижневих чинників та інструментів розвитку сучасної освіти. За такого бачення проблеми одним із ефективних шляхів її осмислення і розв'язання може стати з'ясування ідейних витоків і генези педагогічної діагностики, яка на тлі нагромадження значного масиву сучасних досліджень фактично ґрунтується на «трьох китах» – пізнанні, теоретичному обґрунтуванні, практичній перевірці. У нашій рефлексії вони персоніфікуються з трьома Велетнями Людської Думки – Аристотелем, Павлом Блонським, Костянтином Ушинським.

Аналіз досліджень. У сучасній педагогічній науці феномен педагогічної діагностики всебічно вивчається в різних площинах: якості знань здобувачів освіти як результату діяльності освітнього закладу (І. Булах, Ю. Воренко, О. Карпова, В. Кузнецов, І. Філончук та ін.); крізь призму компетентнісного підходу (І. Барахович., Г. Вайлер, М. Карпетова, Е. Нікітін, А. Хуторський, В. Чинапах); розробки різних проблем теорії, методології і практики психолого-педагогічної науки (Ю. Бабанський, Б. Бітінас, В. Бондар, Л. Бурлачук, Ю. Гільбух, Л. Каналова, Т. Лукініна, І. Підласий та ін.); розвитку педагогічної біографістики тощо. Усебічний аналіз цього доробку актуалізує потребу

спеціального поглибленого осмислення стрижневих ідейних витоків педагогічної діагностики, що сприятиме чіткій концептуалізації цього складного багатогранного феномена.

Мета статті – з'ясувати ідейні витoki формування педагогічної діагностики як важливої передумови її науково-теоретичної концептуалізації та практичної реалізації в організації освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Репрезентативні праці українських і зарубіжних учених [3–8] значною мірою консолідують сучасну психолого-педагогічну рефлексію педагогічної діагностики, уможливають окреслення її основних параметрів. Виходимо з розуміння цього феномена як пізнавальної та перетворювальної діяльності з вивчення педагогічних процесів на основі зіставлення їх з еталонними зразками за допомогою алгоритму розпізнавання для забезпечення ефективного управління цими процесами. Поділяємо думку вчених про педагогічну діагностику як теоретико-прикладну галузь педагогіки, що досліджує закономірності та принципи, методи і засоби здійснення означеної діяльності як такої, що призначена для оцінки результатів навчання і прийняття корекційних заходів і вироблення прогнозу.

Об'єктом педагогічної діагностики є педагогічні явища, що супроводжують спільну діяльність, поведінку, взаємини, інші прояви взаємодії учасників освітнього процесу та їхні індивідуально-особистісні властивості і закономірності їх становлення і змін. Предметом вивчення педагогічної діагностики є стан, властивості, характеристики здобувачів освіти як результат освітнього процесу і професійної діяльності педагога, показники їхньої якості. Мета педагогічної діагностики (отримання валідних даних для управління і підвищення якості освітнього процесу й ефективності педагогічної діяльності) реалізується завдяки й на основі її основних функцій: пізнання і забезпечення зворотного зв'язку (отримання діагностичних даних про рівень освіченості та вихованості здобувача освіти для аналізу ефективності попереднього педагогічного впливу на нього та визначення перспектив його подальшого розвитку); оцінювальної (завдяки вимірювальному, орієнтувальному, регулятивно-коригувальному, стимулювальному аспектам), що дає змогу не лише педагогові, а й здобувачеві освіти отримати об'єктивні уявлення про себе та своє соціальне оточення для співставлення та визначення лінії поведінки і комплексу засобів (зовнішнього впливу і самовпливу) для вдосконалення педагогічного впливу та самовдосконалення; управлінської (визначає динаміку, характер, засоби впливу/управління розвитком здобувача освіти та учнівського/студентського колективу загалом).

Зважаючи на такі основоположні науково-теоретичні позиції, спробуємо реконструювати ретроспективу формування педагогічної діагностики як теоретико-прикладної галузі педагогіки, яка, попри свою багатовимірність і складну архітектуру, з нашого погляду, ґрунтується на трьох основних засадах: пізнанні, яке персоніфікує Аристотель; науково-експериментальному концепті, який у базових параметрах визначив П.Блонський; практичному, який, поєднавши два перших аспекти в зразковому вигляді класичної моделі, зrealізував В. Сухомлинський.

Попри універсальність теорії (методу) пізнання Аристотеля, що справив фундаментальний вплив на розвиток науки в її найширшому значенні, у своїй основі він був спрямований на пізнання людини та її самопізнання. Цілком вірогідним, хоча й не доведеним, виглядає його причетність до появи самого терміна «діагностика», який походить від з'єднання двох грецьких слів «dia» і «gnosis», що в загальному сенсі тлумачать як «здатність розпізнавати». У класичному творі «Фізика» Аристотель, по суті, запропонував одну з перших теоретичних моделей діагностики. З огляду на певні припущення, міркування, установки, суперечності та спираючись на метод діалектики і логіки, учений увиразнив сутність, можливості та значення пізнання людини та її життя. Людина від природи прагне до пізнання, – наголошував Аристотель. Таким

чином, він визначив пізнання як найвищу божественну форму життя людини та ототожнив його зі спостереженням і відділив від абстрактного мислення.

Акумулюючи рефлексії давньогрецьких мислителів, Аристотель, якщо розглядати його в категоріях сучасної педагогічної науки, виклав оригінальний концепт педагогічної діагностики як методу вивчення здобувача освіти. В узагальненому концептуально-актуалізованому вигляді він містить три значущі теоретико-методологічні положення. Перше стосується процесу виховання і навчання, який має починатися від народження та повинен безперервно продовжуватися і вдосконалюватися на кожному наступному етапі життя.

Друге положення можемо потрактувати в площині діагностики професійної підготовки майбутніх фахівців: перш ніж розпочати підготовку «майбутнього служителя держави», розсудливий наставник має ретельно вивчити індивідуальні особливості свого учня, щоб «застосувати ці знання на його благо», тобто спланувати процес навчання і визначити його ефективні методики. Третє положення фактично стосується вимог і критеріїв якості освіти: справжні державні діячі мають бути підготовлені [бути готовими і здатними] керувати й управляти державою, спираючись на норми суспільної моралі і права та з урахуванням інтересів більшості громадян, турбуючись про моральне здоров'я народу.

Ці вихідні базові постулати педагогічної діагностики, які, своєю чергою, спиралися на традиційно-прикладні практики стародавніх навчальних систем Китаю, Єгипту, Індії, знайшли подальше осмислення і розвиток в наративах представників педагогічної думки доби Відродження і Нового Часу. Визначенню цілей, змісту, засобів діагностики значна увага приділялася у відомих педагогічних системах: гуманістичній класно-урочній Я.-А. Коменського; гувернерській системі – першій цілісній моделі індивідуального підходу до виховання Дж. Локка (проживаючи спільно з дітьми, наставники цілеспрямовано спостерігають за ними та обирають відповідні методи і прийоми педагогічного впливу); природного виховання Ж.-Ж. Руссо (всебічне вивчення вихованця щодо виявлення його природних та набутих у процесі виховання здібностей); елементарної освіти І. Г. Песталоцці (конкретно-методичні установки вчителям щодо системного спостереження за учнями початкової школи під час шкільних занять і позашкільній діяльності на предмет визначення їхніх психологічних характеристик, здібностей тощо) [9].

Розвиток дослідно-експериментальних досліджень у другій половині XIX – на початку XX ст. позначився черговим збагаченням досвіду психолого-педагогічної діагностики. Її хрестоматійне науково-методологічне кредо визначив К. Ушинський: «Вихователю повинен прагнути пізнати людину, якою вона є насправді, зі своїми слабкостями і в усій її величч, з усіма її буденними, дрібними потребами і з усіма її великими вимогами... Тоді він буде в змозі черпати в самій природі людини засоби виховного впливу, а скарби ці величезні [12].

Окремий напрям педагогічної діагностики щодо роботи з підлітками, які мають «відхилення у поведінці», започаткував І. Пирогов. Він радив учителям стати самостійними творчими дослідниками таких учнів: завести «кишенькові журнали» та відзначити в них усі їхні вчинки, спосіб думки, докладно описувати, за яких обставин, ситуацій вони проявлялися, чим мотивувалися тощо [10]. Учений П. Редкін обґрунтував морально-етичні вимоги до діагностики поведінки дитини та «зворотний зв'язок» цього процесу. При її всебічному вивченні педагог має позбутися підозрілості й упередженості та супроводжувати цей процес самопізнанням. Визначаючи методи і засоби виховного впливу відповідно з виявленими індивідуальними особливостями дитини, педагог бере на себе відповідальність за його результати [11].

Продуктивні ідеї суспільної та педагогічної думки щодо психолого-педагогічної діагностики творчо акумулював П. Блонський та виклав у своїй класичній системі всебічного вивчення здобувача освіти. Здобувши загальне визнання, вона стала

відправною моделлю проведення теоретичних та експериментальних досліджень у цій галузі педагогічної науки.

Свою систему психолого-педагогічної діагностики П. Блонський будував у площині парадигм радянської та західної педології та творчо акумулюючи доробок різних суміжних наук, передусім медицини. Він прагнув перетворити педагогіку в строго нормативну науку, далеку від формальних суджень і рецептів. Учений вважав, що педагогіка як наука вимагає філософських обґрунтувань, опори на досягнення біології, генетики, фізіології, соціології та інших наук про людину. Вона повинна вивчати причинно-наслідкові зв'язки у вихованні і навчанні (наприклад, які є покарання і чому вони існують). Найважливіший інструментарій наукової педагогіки і гарантія достовірного педагогічного знання – об'єктивні статистичні відомості про дитину та дитинство, отримані за допомогою різних тестів. Більшість методик базувалися на наукових знаннях із психотехніки, медицини, педології, що були копіюванням західних психологічних тестів. Незначні відмінності виявлялися у формах проведення тестових випробувань, в обробці та інтерпретації експериментального матеріалу.

Стверджуючи, що в діагностиці як надважливій і відповідальній ділянці педагогічної діяльності не можна, навіть небезпечно, припускати помилок, учений-педагог доводив необхідність здійснювати її лише на широкому емпіричному матеріалі, отриманому в процесі цілеспрямованої роботи. Для цього пропонувалося здійснювати системні виміри згідно з визначеними нормами і показниками, здійснювати їх за різних життєвих/навчальних ситуацій, ураховувати вірогідні об'єктивно й суб'єктивно зумовлені неточності й хиби такої роботи тощо.

З огляду на таку методологію та ретельно відпрацьовану процедуру й техніку дослідження, що передбачали обґрунтування гіпотези, вивіреність об'єктивних діагностичних показників, П. Блонський виклав класичну науково-експериментальну програму/схему вивчення дитини, що передбачає комплекс таких дій і заходів: 1) анамнез (аналог анкетування) – запозичена з медицини техніка (грец. *anamnesko* – пригадування), що передбачала збирання відомостей про здобувача освіти шляхом його опитування; 2) тестування (передбачало порівняння з чинними стандартами формування «нормальної дитини»); 3) діагноз (установлення стану вихованості, констатація відхилень у поведінці); 4) етіологічний аналіз (з'ясування «синдромів» і причинно-наслідкових зв'язків, що викликали відхилення в поведінці, їхнє правильне розшифрування задля добору засобів її корекції, виправлення порушень); 5) педагогічний рецепт (добір оптимальних методів впливу на поведінку, навчання, розвиток дитини, прогнозування їхніх наслідків) [2].

Зі всього видно, що свою методологію педагогічного діагностування П. Блонський розробляв на основі досвіду клінічної медицини, з якої запозичив і відповідну термінологію. Аналізуючи результати його практичної реалізації, учений визнавав, що педагоги часто не беруть до уваги минуле життя дитини; недостатньо об'єктивно проводять тестування і здійснюють етіологічний аналіз. Тому результати видаються поверхневими, занадто загальними, а «неправильний прогноз» зумовлює неправильний «педагогічний рецепт».

Методологія діагностики П. Блонського акцентувала на двох основних завданнях, які передбачали оцінку педагогічного методу (для виявлення ефективності впливу певних методів на однотипні особистості) та особистості учня (для виявлення рівня і процесу його розвитку). Це слугувало реалізації спільної мети, спрямованої на оптимізацію навчально-виховного процесу. Водночас вона еволюціонувала в контексті розвитку радянської педології, яка шукала відповіді на запитання: кого і як виховувати відповідно до нових реалій і викликів; яким відповідно до них мають бути завдання і функції вчителя; якими методами і засобами він має впливати на учня. Під впливом побутуючих у 20-х рр. ХХ ст. демократичних віянь західної педагогіки існувала установка, згідно з якою особистість школяра має не лише адаптуватися

до соціального середовища, а й активно впливати на нього, свідомо змінюючи як соціальні обставини, так і власну сутність.

З означених освітньо-виховних установок П. Блонський розробив комплексну модель діагностики вихованості особистості, що ґрунтувалася на синтетичному аналізі її діяльності. У структурно-функційному сенсі вона ґрунтувалася двох основних компонентах. Перший визначав основні об'єкти педагогічної діагностики: а) вихованість і сформованість сукупних якостей особистості; б) соціальну поведінку і діяльність вихованців; в) зону виховного впливу соціального оточення; г) особливості, потенціал, педагогічну характеристику виховного впливу загальношкільного, групового/колективного, сімейного середовищ; д) мету, методику, зміст і ефективність шкільної діяльності [1; 2].

П. Блонський розглядав об'єкти педагогічної діагностики в розвитку. Це виразно виявилось в такому її компоненті, як забезпечення ефективності шкільної діяльності, що зумовлювалась об'єктивною потребою/можливістю використати педагогічну діагностику як інструмент поліпшення управління навчальним процесом, його якості (ліквідація другорічництва тощо) та пошуку нових щаблів керівництва педагогічним процесом.

Другий компонент – методичний – стосувався розробки методів дослідження школяра, які, як відзначалося, ґрунтувалися на методах медичної діагностики та психодіагностики. Виявивши слабку розробленість діагностичних методів, П. Блонський, як й інші радянські педологи, для компенсації цієї прогалини активно апелював до західного досвіду, намагаючись, наскільки це можливо, адаптувати його до реалій і потреб радянської системи освіти. Як наслідок він узяв на озброєння і творчо модернізував генетичний метод, процес навчання дитини будував відповідно до різних фаз її розвитку. Згідно з концепцією трудової школи П. Блонського, передбачалося, що учні повинні здобувати знання не через окремі навчальні дисципліни, а за допомогою трудового життя і стосунків людей та навколишнього природного світу. У такому руслі необхідно виявляти (вивчати) їхні індивідуальні психічні характеристики та соціально-орієнтовані інтереси.

З іншого боку, П. Блонський активно вивчав вітчизняний досвід діагностики, що виявилось у високій оцінці й апелюванні до надбання відомого радянського невропатолога і дефектолога Г. Россолімо, який вагомо спричинився до психологічної діагностики дітей з особливими потребами. Під його впливом учений-педолог осягнув обмежені можливості західних методик тестування, які передбачали виявлення рівня окремих профільних знань або певних психологічних якостей, характеристик. Тому П. Блонський зосередився на розробці синтетичної методики діагностики учня як цілісної особистості з її сильними і слабкими сторонами.

Важливо зазначити, що, хоча на історичному етапі 20-х рр. ХХ ст. педагогічна діагностика розглядалася лише як складник системи педологічної служби, П. Блонський спромігся надати їй виразного гуманістичного спрямування, що виявилось у стрижневій ідеї розгляду і вивчення дитини як осердя педагогічного процесу. Учений-педолог прагнув надати цьому постулатові чіткого наукового формату, що уможливило перехід від «прекраснодушності» до істинного гуманістичного виховання. Він уважав, що справжні любов і повага до особистості дитини полягають у глибокому знанні її психіки (душі) та врахуванні у процесі виховання її індивідуальних і типових, а також статевих, вікових та інших особливостей. З огляду на аналіз результатів вивчення підлітків, пропонувалося вести педагогічну роботу з ними згідно зі схемою поділу на «сильні» та «слабкі» типи й рівні фізичного та розумового розвитку дитини [1; 2].

На переконання П. Блонського, успішно виховувати й навчати можна за умови знання соціального оточення, зокрема норм і цінностей шкільного класу. Шкільний клас розцінювався вченим як складна система, що виконує інтеграційні функції через громадську думку, настрій, домінуючі установки лідерів і членів групи.

Висновки. У сучасній педагогічній науці феномен педагогічної діагностики всебічно вивчається в різних вимірах: ця складна галузь знань фактично ґрунтується на пізнанні, теоретичному обґрунтуванні, практичній перевірці. На основі рефлексій Аристотеля, К. Ушинського, П. Блонського реконструйовано ретроспективу формування педагогічної діагностики як теоретико-прикладної галузі педагогіки. Доведено, що вона, попри свою багатовимірність і складну архітектуру, ґрунтується на трьох основних засадах: пізнанні, яке персоніфікує Аристотель; науково-експериментальному концепті, який у базових параметрах визначив П. Блонський; практичному, який, поєднавши два перших аспекти в зразковому вигляді класичної моделі, зреалізував В. Сухомлинський. Отже, ці творчі надбання збагатили досвід психолого-педагогічної діагностики. Подальшого дослідження потребує аналіз розвитку педагогічної діагностики наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Список використаних джерел:

1. Блонский П. П. Очерки детской сексуальности. Москва: Центральный институт охраны здоровья детей и подростков, 1935. URL: http://elilib.gnpbu.ru/text/blonsky_ocherki-seksualnosti_1935/fs,1/
2. Блонский П. П. Педагогика : учеб. для высш. пед. учеб. заведений. Изд. 2-е. Москва: Гос. учеб.-пед. изд-во, 1936. 336 с. URL: http://elilib.gnpbu.ru/text/blonsky_pedagogiya_1936/
3. Галузяк В. М., Холковська І. Л. Педагогічна діагностика: курс лекцій. Вінниця: «Ніланд ЛТД», 2015. 155 с.
4. Кірсанов В. В. Психолого-педагогічна діагностика: підручник. Київ: Альтерпрес, 2002. 510 с.
5. Овсянникова С. К. Педагогическая диагностика и коррекция в воспитательном процессе: учебно-методическое пособие. Нижневартовск: Изд-во Нижневарт. гуманит. ун-та, 2011. 243 с.
6. Палій А.А. Методи діагностики психічного розвитку дітей. Івано-Франківськ, 2013. URL: <http://194.44.152.155/elilib/local/862.pdf>
7. Из истории русской психологии / под ред. М. В. Соколова. Москва, 1961. 218 с.
8. Садова Т. А., Георгян Н. М. Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів закладу вищої освіти: навчально-методичний посібник. Слов'янськ, 2019. 87 с.
9. Педагогическое наследие: Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. / сост. В. М. Клартин, А. Н. Джурицкий. Москва: Педагогика, 1989. 416 с.
10. Пирогов Н. И. Избранные педагогические сочинения. Москва: Педагогика, 1985. 496 с.
11. Редкин П. Г. На чем должна основываться наука воспитания. Как учителю вести себя с учениками. Содействие учеников учителю. Антология педагогической мысли России первой половины XIX в. Москва, 1987. С. 372–394.
12. Ушинский К. Д. Человек как предмет воспитания Опыт педагогической антропологии. URL: http://dugward.ru/library/pedagog/ushinskiy_chelovek1.html

References:

1. Blonskii, P. P. (1935). *Ocherki detskoi seksualnosti* [Essays on child sexuality]. Moskva: Tcentralnyi institut okhrany zdorovia detei i podrostkov. Retrieved from http://elilib.gnpbu.ru/text/blonsky_ocherki-seksualnosti_1935/fs,1/ [in Russian].
2. Blonskii, P. P. (1936). *Pedologiya* [Pedology]. Moskva: Gos. ucheb.-ped. izd-vo. Retrieved from http://elilib.gnpbu.ru/text/blonsky_pedologiya_1936/ [in Russian].
3. Haluziak, V. M., & Kholkovska, I. L. (2015). *Pedahohichna diahnostyka* [Pedagogical diagnosis]. Vinnytsia: Niland LTD [in Ukrainian].
4. Kirsanov, V. V. (2002). *Psykhologo-pedahohichna diahnostyka* [Psychological and pedagogical diagnostics]. Kyiv: Alterpres [in Ukrainian].
5. Ovsiannikova, S. K. (2011). *Pedagogicheskaya diagnostika i korrektsiya v vospitatelnom protsesse* [Pedagogical diagnostics and correction in the educational process]. Nizhnevartovsk: Izd-vo Nizhnevart. humanit. un-ta [in Russian].
6. Palii, A. A. (2013). *Metody diahnostyky psykhychnoho rozvytku ditei* [Methods of diagnosis of children's mental development]. Ivano-Frankivsk. Retrieved from <http://194.44.152.155/elilib/local/862.pdf> [in Ukrainian].

7. Sokolov, M. V. (Ed.). (1961). *Iz istorii russkoi psikhologii* [From the history of Russian psychology]. Moskva [in Russian].
8. Sadova, T. A., & Heorhian, N. M. (2019). *Diahnostyka navchalno-piznavalnoi diialnosti studentiv zakladu vyshchoi osvity* [Diagnosis of students' educational and cognitive activities of higher education institution]. Sloviansk [in Ukrainian].
9. Klarin, V. M., & Dzhurinskii, A. N. (Ed.). (1989). *Pedahohicheskoe nasledie: Komenskii Ya. A., Loka D., Russo Zh.-Zh., Pestalotctci, I. G.* [Pedagogical heritage: Comenius J. A., Locke, D., Rousseau, J.-J., Pestalozzi, I. G.]. Moskva: Pedagogika [in Russian].
10. Pirogov, N. I. (1985). *Izbrannye pedagogicheskie sochineniia* [Selected pedagogical works]. Moskva: Pedagogika [in Russian].
11. Redkin, P. G. (1987). Na chem dolzhna osnovyvat'sia nauka vospitaniia. Kak uchiteliu vesti sebia s uchenikami. Sodeistvie uchenikov uchiteliu [What should the science of education be based on? How should a teacher behave with students? Assistance of students to the teacher]. *Antologiya pedagogicheskoi mysli Rossii pervoi poloviny XIX v.*, 372-394 [in Russian].
12. Ushinskii, K. D. *Chelovek kak predmet vospitaniia Opyt pedagogicheskoi antropologii* [Man as a subject of education. Experience of pedagogical anthropology]. Retrieved from http://dugward.ru/library/pedagog/ushinskiy_chelovek1.html [in Russian].

Slyusarenko N. V.,

orcid.org/0000-0002-9215-5936

Savchuk B. P.,

orcid.org/0000-0003-2256-0845

CONCEPTUALIZATION OF PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS – FROM ARISTOTLE TO PAVLO BLONSKYI

The research is devoted to the conceptual principles of pedagogical diagnostics, the authors actualize the need for special in-depth reflection of the core ideological origins in pedagogical diagnostics as an important prerequisite for its scientific and theoretical conceptualization and practical implementation in the educational process.

It is stated that in modern pedagogical science, the complex phenomenon of pedagogical diagnostics is comprehensively studied in various dimensions: this complex field of knowledge is actually based on cognition, theoretical foundation, practical verification. In the authors' reflection, they are personified with a number of scientists: Aristotle, K. Ushynskiy, P. Blonskyi.

The retrospective of pedagogical diagnostics formation as a theoretical and applied branch of pedagogy is reconstructed. Authors prove it is based on three main principles: knowledge, which Aristotle personifies; scientific and experimental concept, defined in the basic parameters by P. Blonskyi; practical, which combines the first two aspects in the exemplary form of the classical model, implemented in the second half of the XXth century by V. Sukhomlinsky. Emphasized a separate area of pedagogical diagnostics for working with adolescents having "behavioral disorders", initiated by I. Pirogov.

Expressed productive ideas of social and pedagogical thought concerning psychological and pedagogical diagnostics of P. Blonskyi. The scientist's methodology of pedagogical diagnostics is based on clinical medicine experience, where the appropriate terminology has been borrowed. P. Blonskyi considered the objects of pedagogical diagnostics in development. He developed a comprehensive model to diagnose upbringing of the individual, based on a synthetic analysis of its activities. Despite the fact that in the 20s of the XXth century pedagogical diagnostics was considered only as a component of pedagogical service system, the scientist managed to give it a clear humanistic orientation, insisted on studying the psyche (soul) of the child, considering its individual and typical as well as gender, age and other characteristics during educational process. This demonstrated innovative approach in pedagogical diagnostics of that time.

Key words: pedagogical diagnostics, I. Pirogov, P. Blonskyi, K. Ushynskiy, Aristotle, experiment, research.

Дата надходження статті: 19.01.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Рябуха І. М.